

पर्याप्तं कृत्वा विविचिन्तयत्यर्थस्य निर्वाहकं च नयेत् ॥ २५ ॥ बहुगुणयुक्तोऽपि किं
चिद्विषययुक्तस्याज्यइत्याह एवमिति ॥ २६ ॥ अणुषु सूक्ष्मेषु ॥ २७ ॥ प्रापयितुं समापयितुं ॥ २८ ॥ केवलादिति आरंभशूरोऽपि पूर्वः कर्मणः फलविशेषान्नानुशक्तोतीत्यर्थः ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ अनुरक्तलक्षणमाह

पर्याप्तवचनान्वीरान्प्रतिपत्तिविशारदान् ॥ कुलीनान्सत्त्वसंपन्नानि गितज्ञाननिष्ठान् ॥ २३ ॥ देशकालविधानभर्तृकार्यहितैषिणः ॥ नित्यमर्थेषु सर्वेषुराज
न्कुर्वीतमंत्रिणः ॥ २४ ॥ हीनतेजोभिसंस्तुतेनैव जातु व्यवस्यति ॥ अवश्यं जनयत्येव सर्वकर्मसु संशयं ॥ २५ ॥ एवमल्पश्रुतो मंत्री कल्याणाभिजनोऽप्युत ॥ ध
र्मार्थकामसंयुक्तो नालं मंत्रं परोक्षितुं ॥ २६ ॥ तथैवानभिजातोऽपि काममस्तु बहुश्रुतः ॥ अनायक इवाचक्षुर्मुह्यत्यणुषुकर्मसु ॥ २७ ॥ यो वाप्यस्थिरसंकल्पो बु
द्धिमानागतागमः ॥ उपायज्ञोऽपि नालं सकर्मप्रापयितुं चिरं ॥ २८ ॥ केवलालुनरादानां कर्मणो नोपपद्यते ॥ परामर्शो विशेषाणामश्रुतस्येह दुर्मतेः ॥ २९ ॥ मं
त्रिण्यननुरक्ते तु विश्वासो नोपपद्यते ॥ तस्मादननुरक्तयनैव मंत्रं प्रकाशयेत् ॥ ३० ॥ व्यथयेद्विसराजानं मंत्रिभिः सहितो नृजुः ॥ मारुतोपहितोऽच्छिद्रैः प्रविश्या
ग्निरिव द्रुमं ॥ ३१ ॥ संक्रुद्धश्चैकदा स्वामी स्थानाच्चैवापकर्षति ॥ वाचाक्षिपति संरब्धः पुनः पश्चात्प्रसीदति ॥ ३२ ॥ तानि तान्यनुरक्तेन शक्यानि हितितिक्षितुं ॥ मं
त्रिणां च भवेत्क्रोधो विस्फूर्जितमिवाशनेः ॥ ३३ ॥ यस्तु संहरते तानि भर्तुः प्रियचिकीर्षया ॥ समानसुखदुःखं तं पृच्छेदर्थेषु मानवं ॥ ३४ ॥ अनृजुस्त्वनुरक्तोऽपि
संपन्नश्चेतरेर्गुणैः ॥ राज्ञः प्रज्ञानयुक्तोऽपि न मंत्रं श्रोतुमर्हति ॥ ३५ ॥ यो मित्रैः सह संबद्धो न पौरान्बहुमन्यते ॥ असुहृत्तादृशो ज्ञेयो न मंत्रं श्रोतुमर्हति ॥ ३६ ॥ अ
विद्वानशुचिः स बध्यः शत्रुसेवी विकथनः ॥ असुहृत्क्रोधनोलुब्धो न मंत्रं श्रोतुमर्हति ॥ ३७ ॥ आगंतुश्चानुरक्तोऽपि काममस्तु बहुश्रुतः ॥ सत्कृतः संविभक्तवानमं
त्रं श्रोतुमर्हति ॥ ३८ ॥ विधर्मतो विप्रकृतः पितायस्याभवत्पुत्रा ॥ सत्कृतः स्थापितः सोऽपि न मंत्रं श्रोतुमर्हति ॥ ३९ ॥ यः स्वल्पेनापि कार्येण सुहृदाक्षारितो भवेत् ॥
पुनरन्यैर्गुणैर्युक्तो न मंत्रं श्रोतुमर्हति ॥ ४० ॥ कृतप्रज्ञश्च मेधावी बुधो जानपदः शुचिः ॥ सर्वकर्मसु यः शुद्धः समं श्रोतुमर्हति ॥ ४१ ॥ ज्ञानविज्ञानसंपन्नः प्रकृ
तिज्ञः परात्मनाः ॥ सुहृदात्मसमो राज्ञः समं श्रोतुमर्हति ॥ ४२ ॥

त्रिभिः संक्रुद्ध इति संक्रुद्धः स्वामी कदाचिदाश्वासितमपि अधिकारच्युतं करोति कदाचित्पुरुषमुक्त्वाप्यनुगृह्णाति तच्च

नुरक्तेनापि मंत्रिणा सोऽदुमशक्यं मंत्रिकोपश्वज्जपात्तुल्यतो नित्यं राजहितार्थी यस्तानि सोऽदुमशक्यात्स एवानुरक्तस्तमेव राजापृच्छेदित्यर्थः ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ आगंतुर्नूतनः सोऽप्यविश्वास्य इत्य
र्थः ॥ ३८ ॥ विधर्मतः अन्यायेन ॥ ३९ ॥ आक्षारितो धनपद्मणेन रिकः कृतः ॥ ४० ॥ उपादेयानाह सर्वेति जानपदः स्वदेशजः ॥ ४१ ॥ परस्य शत्रोः आत्मनः प्रकृतीः स्वाभ्यामात्यादिकाः जानातीति प्रकृतिज्ञः ॥ ४२ ॥